

* نام کتاب: جمعیت‌شناسی جهان

* مؤلف / مترجم: مهدی امانی

* ناشر: سمت

* نوبت و محل چاپ: تهران، اول

* سال نشر: ۱۳۷۸

۳- جمعیت‌شناسی جهان

جمعیت‌شناسی جهان تالیف دکتر مهدی امانی جزء منابع اصلی در درس جمعیت‌شناسی اجتماعی - اقتصادی است.

از جمله کتب مشابه می‌توان به مورد ذیل اشاره نمود:

- جمعیت جهان I.N.E.D. ترجمه دکتر سید میرزائی

الف) بررسی شکلی

هر چند که کل کتاب از نظر نگارش روان است، لیکن جملات و عبارات‌ها در برخی موارد طولانی و بعضی هم مبهم‌اند. مانند: صفحات ۲۳-۱۹-۲۶-۲۵-۳۴-۳۱... که جهت روان و رسا نمودن نیاز به ویرایش ادبی و تخصصی دارد.

با توجه به سرفصل درس «روش‌های مقدماتی تحلیل جمعیت» محتوای این کتاب، تناسب چندانی با آن درس ندارد. در درس «روش‌های مقدماتی تحلیل جمعیت» فنون و روش‌های تحلیل ساختمان جمعیت باروری، مرگ و میر، مهاجرت، ... تدریس می‌شود. مثلاً، روش‌های محاسبه و ساختن جدول عمر و یا میدان‌های تجدید نسل، که تدریس می‌شود، در این کتاب اشاره‌ای به آنها نشده است.

اثر فاقد کتاب‌شناسی، بیان صریح هدف، مقدمه کلی، مقدمه فصول، نتیجه، خلاصه و فهرست اعلام است.

ب) بررسی محتوایی

دقت لازم در کاربرد اصطلاح‌های تخصصی صورت نگرفته است؛ مثلاً، در صفحه ۴۰ سطر ششم، عوامل سه گانه تحولات جمعیتی باروری مرگ و میر و افزایش طبیعی ذکر شده است. در حالی که باروری مرگ و میر و «مهاجرت» درست است؛ یا در صفحه بعد، سطر اول، به سطح ضعیف باروری اشاره شده است که بهتر بود «سطح پایین» منظور می‌شد، در صفحه ۴۵، سطر اول، منظور از «عمر متوسط»، «امید به زندگی در بدو تولد» است که این عنوان صحیح است. در بحث مقدماتی مؤلف ارجمند می‌توانست بحث بیشتری کند. هم‌چنین در جمع بندی نهایی، امکان پرداختن به مسئله جمعیت جهان، به عنوان مهم‌ترین مسئله اقتصادی - اجتماعی در حال حاضر وجود داشته است.

زمینه‌ای برای تمرین و آزمون در کتاب فراهم نشده است.

این کتاب حدود ۲۰ درصد سرفصل‌های درس روش‌های مقدماتی جمعیت‌شناسی قرابت و اشتراک دارد لیکن به مثابه یکی از منابع دروس مبانی جمعیت‌شناسی، قابل استفاده است. با توجه به اطلاعاتی که سازمان‌های بین‌المللی از جمله: UNFPA و سال‌نامه‌های جمعیت‌شناسی سازمان ملل و

جمعیت‌شناسی ۱۲۳

نظایر آنها منتشر می‌کنند، می‌توان به اطلاعات آماری سال ۲۰۰۰ به بعد نیز دست یافت و اطلاعات اثر را به روز نمود. دو بخش گذار جمعیتی و جمعیت و توسعه از جمله نمونه‌های نوآوری در این اثر به شمار می‌رود. مؤلف محترم به منبع و مأخذی در متن اشاره کرده و به عبارتی، تجارب و یافته‌های جمعیتی خود را تحریر نموده است.

به نظر می‌رسد کتاب بر مبنای چارچوب منطقی از پیش تعیین شده‌ای تحریر نشده باشد؛ مثلاً، در صفحه ۳۶ از دو شاخص مهم جهانی بحث می‌شود و در صفحه بعد، به نقش داده‌های ثبت احوال پرداخته شده در صورتی که می‌توان ابتدا، منابع آمارهای جمعیت (سرشماری، ثبت احوال، نمونه‌گیری ...) را بیان کرد و آنگاه شاخص‌های محاسبه باروری (GFR-CBR, ...) (ArDR.CDR.IMR) را بیان و ارائه نمود.

پیشنهادها

- منابع و مأخذ ذکر شود.
- ویرایش ادبی و تخصصی صورت گیرد.
- خلاصه فصول و جمع‌بندی گنجانده شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی